

УДК 811.161.2'367:821.161.2'06(092)

DOI 10.31654/2520-6966-2025-26F-112-155-167

Вакуленко Г. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
galinavakulenko00@gmail.com
orcid.org/0000-0003-2957-5492

Бондаренко К. О.

студентка другого (магістерського) рівня
спеціальності 035.01 Філологія (Українська мова і література)
факультету філології, історії та політико-юридичних наук
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
kattybondarenko01@gmail.com

Семантичні типи порівняльних конструкцій за значенням об'єкта в романі Максима Кідука «Доки світло не згасне назавжди»

*У статті вперше на матеріалі роману Максима Кідука «Доки світло не згасне назавжди» виявлено та схарактеризовано семантичні типи компаративем за значенням об'єкта порівняння; описано лексико-семантичні групи цих полів. З'ясовано, що найпродуктивнішими є лексеми семантичних полів «нежива природа», «жива природа» та «емоція». Зазначено, що порівняльні конструкції є важливим складником ідіостилію письменника. **Ключові слова:** порівняння, порівняльна конструкція, компаративема, об'єкт порівняння, семантичне поле, лексико-семантична група, ідіолект.*

Постановка проблеми. Вивчення особливостей індивідуального вираження творчої особистості письменника належить до актуальних питань сучасної української лінгвостилістики. Спосіб мислення, естетика світосприйняття, відповідна манера письма кожного автора знаходить утілення в цілеспрямованому доборі й творчому використанні різних мовних засобів [9, с. 151]. Кожен митець послуговується загальномовними синтаксичними конструкціями, але їх кількісні та якісні характеристики створюють індивідуальну внутрішню стилістику. Структури порівняльного типу є важливим засобом вираження думок, почуттів, пізнання людського буття, філософського його осмислення й узагальнення.

У цьому аспекті нашу увагу привернули компаративеми, які слугують одним із найяскравіших маркерів створення образності ідіолекту

українського письменника Максима Кідрука, романи якого репрезентують сучасну українську літературу в жанрі технотрилеру та тревелогу. Дослідження семантичних особливостей цих одиниць дозволяє простежити, як саме порівняння впливають на художню виразність тексту, які моделі порівняльних конструкцій є домінантними у його творі та як вони сприяють реалізації авторської інтенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порівняння та його природа неодноразово ставали об'єктом наукового зацікавлення багатьох мовознавців. Ґрунтовно розглядали порівняльні конструкції як одиниці граматики Д. Баранник, Є. Павленко, М. Плющ, І. Кучеренко, М. Заборна, В. Кононенко, Л. Мацько, О. Щепка та інші лінгвісти. Важливим є системний і послідовний погляд М. Каранської на компаративеми в структурі як простого, так і складного речень. Експресивне навантаження компаративних конструкцій розглянуте в працях Л. Савицької, Н. Кучеренко, Г. Конторчук, А. Свашенко, Л. Коткової, Ю. Вороніної, Л. Бондаренко та інших учених. Однак стилістичний потенціал порівнянь у художньому дискурсі сучасних українських авторів, на наш погляд, залишається недостатньо вивченим.

Дослідниця порівняльних конструкцій Людмила Прокопчук у кандидатській дисертації «Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення» (2000) розглянула трикомпонентну структуру порівнянь, виокремивши *компаративему*, *компаратор* й *ознаку порівняння*. Мовознавиця вивчала порівняльні звороти в контексті функціональної стилістики та семантики, зокрема в публіцистичному та художньому стилях; звертала увагу на роль компаративем у творенні образності, експресивності, стилістичних домінант тексту. Лінгвістка Світлана Рошко схарактеризувала структурно-семантичні особливості компаративем та їхні формально-граматичні й функційно-стилістичні ознаки в розвідках «*Порівняльна синтаксема у семантико-синтаксичній структурі простого речення*» та «*Граматичні засоби вираження порівняльних синтаксем*».

Семантичні та стилістичні особливості порівнянь у художньому мовленні Максима Кідрука привернули нашу увагу.

У літературознавстві творчість Максима Кідрука досліджують передусім у контексті жанрової специфіки, наративних стратегій і художнього моделювання дійсності. Цими питаннями займалися І. Кропивко, М. Хмелюк, Л. Круль, Л. Костецька, І. Пасько, Т. Гребенюк та О. Вещикова. Професорка Ольга Лілік звернула увагу на те, що жанр традиційного трилеру у Кідрука зазнає значних модифікацій [6]. Польська науковиця в галузі українознавства та популяризаторка

української літератури Габріеля Жекецька проаналізувала стилістичну специфіку творів письменника [3]. Наративні техніки та побудову простору в романах автора розглядали А. Феоктістова, О. Юрчук, С. Супруненко.

Актуальність дослідження. Мовленнєва організація романів Макса Кідрука становить інтерес не лише для літературознавчих, а й для мовознавчих студій. Незважаючи на переважну орієнтацію його прози на лаконічність описів, уживання простих синтаксичних конструкцій і динамічний діалогічний стиль, у текстах автора спостерігаємо активне використання оригінальних порівняльних конструкцій, які відіграють важливу роль у формуванні образності та стилістичної виразності. Такий стиль викладу сприяє динамічному розвитку сюжету та підсилює ефект занурення читача в події.

На сьогодні структурно-семантичні особливості порівнянь в ідіолекті сучасного українського письменника й популяризатора науки Макса Кідрука досі не були предметом окремих мовознавчих розвідок. У цьому контексті аналіз компаративем у текстах митця є актуальним, оскільки дозволяє глибше осмислити специфіку мовленнєвого стилю автора та розширити уявлення про функціонування порівняльних структур у сучасному художньому дискурсі.

Обраний для лінгвістичного спостереження роман «Доки світло не згасне назавжди» демонструє, як порівняння корелюють з авторською прагматикою. Уважаємо, що розглядані конструкції емоційно забарвлені й допомагають авторові викликати в читача різні емоційні реакції – від гніву до радості, посилюють комічність чи трагічність змальованих ситуацій тощо.

Мета цієї статті – проаналізувати семантичні типи компаративем за значенням об'єкта порівняння, виявити їхні найпродуктивніші семантичні поля в романі Макса Кідрука «Доки світло не згасне назавжди».

Виклад основного матеріалу. Поміж сучасних українських авторів, книги яких найбільше тиражують, вагомою є постать Макса Кідрука – мандрівника, популяризатора науки, автора науково-фантастичних і пригодницьких творів. Свою літературну діяльність письменник розпочав зі створення тревелогів, у яких описував власні мандрівки. Дебютною публікацією стала книга «Мексиканські хроніки», присвячена подорожі автора до Мексики.

Романи Макса Кідрука є унікальним поєднанням наукових фактів і вигаданих подій, що дозволяє автору створювати динамічні та напружені сюжети з елементами трилера. Його книги «Доки світло

не згасне назавжди», «*Не озирайся та мовчи*» та «*Зазирни у мої сні*» набули визнання завдяки опертому на інтригу поєднанню реалістичних наукових концепцій і емоційно насичених драматичних ліній. А роман «*Колонія*» репрезентує сучасну українську літературу в жанрі технотрилеру, що вирізняється яскравими описами, динамічними сюжетними лініями й оригінальними художніми засобами.

За нашими спостереженнями, порівняльні конструкції в ідіолекті Макса Кідрука належать до домінувальних стилістичних фігур, якими автор послуговується для точного та зрозумілого опису предметів, героїв і ситуацій та кращої візуалізації образів. Компаративними виконують функцію стилізації мовлення, формуючи індивідуальність авторського стилю.

За визначенням Любові Мацько, порівняння – це фігура мови, що полягає у зображенні особи, предмета, явища чи дії через найхарактерніші ознаки. У порівняннях розрізняють суб'єкт порівняння (те, що порівнюють), об'єкт порівняння (те, з чим порівнюють) і ознаку, за якою один предмет порівнюють з іншим [7, с. 528–529].

На думку більшості мовознавців, порівняння традиційно має трикомпонентну структуру: суб'єкт зіставлення (у науковій термінології також уживані терміни «*предмет зіставлення*» або «*компаративема*», тобто те, що порівнюють), об'єкт або «*образ порівняння*» («*компаратор*» – елемент, із чим порівнюється), а також ознака, яка становить семантичну основу порівняння та слугує критерієм для зіставлення двох денотативних одиниць [4;10;11;12]. Іноді один із компонентів порівняльної структури може бути опущений, що зумовлює неповну будову порівняння. Навіть за відсутності експліцитного вираження всіх трьох складників змістовий зв'язок між елементами компаративної конструкції зберігається завдяки контексту або загальноприйнятим асоціаціям. Наприклад, у реченні «*Рутина голова теліпалася на всі боки, як у ганчір'яної ляльки*» (5, с. 253) реалізована повна трикомпонентна структура порівняння: суб'єкт – *Рутина голова*, об'єкт – *ганчір'яна лялька*. А ознака порівняння непряма, але імпліцитно зрозуміла, завдяки їй репрезентовано безвольне, неконтрольоване хитання голови.

Із погляду структурних і граматичних особливостей порівняльні конструкції виражені такими способами: порівняльними зворотами, що є відокремленими членами речення: *Її тягло до перехрестя, наче магнітом* (5, с. 27); орудним порівняльним: *Рутині очі спалахнули металевим світлом* (5, с. 122); прислівниковою формою з префіксом по-: *Аннин голос став майже по-дитячому писклявим*

(5, с. 367); сполученнями на кшталт *бути схожим на, бути подібним на/до*, а також синонімічними лексемами на взірць *нагадувати, здаватися* та ін. у сполученні з іменником – об'єктом порівняння: *Кімната здавалася стерильною* (5, с. 208); *...неприємний звук, від якого шкіру пробиравало морозом, – щось схоже на потріскування сухого поліняччя в багатті* (5, с. 247); підрядною предикативною частиною з порівняльною семантикою [2, с. 50–51]: *Іванка вирячила-ся так, ніби її подруга лайнулася* (5, с. 62).

Нестандартність мовомислення Макса Кідрука визначає своєрідність побудови семантичних типів компаративем. В ідіолекті письменника виявлено семантичні поля та лексико-семантичні групи, які є порівняльними структурами. І саме їх аналіз із погляду значення компонентів дає змогу нам виявити об'єкти порівняння, які експлікують такі семантичні поля: *«нежива природа», «емоції», «жива природа», «рукотворні об'єкти», «шкідливі стани організму», «людина», «фізичне насилля та репресія», «міфічні назви» та «час»*.

Найпродуктивнішим у романі «Доки світло не згасне назавжди» виявилось СП *«нежива природа»*, що репрезентує широкий спектр лексико-семантичних груп.

ЛСГ – *фізичні субстанції* представлена такими тематичними підгрупами: а) назви рідин: *Слова, наче каплі кислоти, проникали Руті під шкіру* (5, с. 176); *Колупала очима чорні, мов нафта, стіни* (5, с. 243); б) назви гірських порід: *Хтось ухопив її ззаду холодною, неначе глиняною, долонею* (5, с. 252); *Іванка зблідла, мов крейда* (5, с. 263); в) назви матеріалів та їх частин: *Вони пекучими скалками засіли в мозку* (5, с. 128); *Поверхня стала зернистою, мов наждачний папір* (5, с. 533).

ЛСГ – *явища природи*, у межах якої виокремлюємо такі підгрупи: а) стихійні природні явища: *Підлога захиталася, наче під час землетрусу* (5, с. 464); *Земля під колесами час від часу здригалася так, ніби десь позаду тривало виверження вулкана* (5, с. 464); б) теплові явища: *Нею тіпало, наче від холоду* (5, с. 96); в) оптичні явища: *Довгоногога брюнетка з екзотичною зовнішністю розтане, як марево* (5, с. 445); г) електричні явища: *Проте дівчина спостерегла, як меркне та стискається повітря у дворі за будівлею, нібито з півночі на студмістечко насувалася велетенська грозова хмара* (5, с. 483); г) механічні явища: *Уламки скла дощем посипалися на голову* (5, с. 250); *Дівчина скулилася, наче від пориву крижаного вітру* (5, с. 292); д) атмосферні явища: *Відчуття*

дежавю все ще обволікало її, **немов димом** (5, с. 61); *Із відтіненої фіолетом чорноти, **неначе з туману**, виокремилосся кілька постатей* (5, с. 274); е) природні явища, пов'язані з водними об'єктами: *Сльози – **наче роса** – тремтіли на її віях* (5, с. 193); *Пітьма коливалася, то напочуючись, то відпочуючись від будинку, **мовби прибіл*** (5, с. 245).

ЛСГ – назви космічних об'єктів. Ця семантична група репрезентована лише поодинокими лексемами, як *сонячна корона, метеор*, наприклад: *Пітьма утворювала навколо його постаті каламутний німб, який час від часу розривався й вистрілював, **неначе сонячна корона**, темно-бузковими протуберанцями* (5, с. 287); *Тривожна здогадка немовби пробила діру в її черепі й **палаючим метеором** прошила мозок* (5, с. 395). Як бачимо, хоч ці порівняльні конструкції в аналізованому романі малопродуктивні, але відзначаються багатством образності та глибиною метафоричного порівняння, що особливо характерно для мовомислення автора.

За характером вияву основних зіставних планів в ідіолекті Макса Кідрука досить уживаним є семантичне поле, що репрезентує негативні та позитивні емоції. У розгляданих порівняльних конструкціях є не лише суб'єкт і об'єкт порівняння, а й маркер порівняння – порівняльний сполучник. За нашими спостереженнями, найчисленнішими є сполучники *ніби, наче, неначе*.

У СП «емоції» виявили такі лексико-семантичні групи.

ЛСГ – негативні емоції як об'єкт порівняння групуємо так: а) тривога: *Відчуття, **ніби ступила до ліфта, в якому обіреалися троси**, виникло знову* (5, с. 10); б) страх: *Рута стишила голос, **ніби боялася**, що її хтось підслухає* (5, с. 112); в) роздратованість: *Григір Статник застиг, **наче прибитий цвяхами до крісла*** (5, с. 32); г) несподіваність: *Тоді я почувалася так, **наче мені на голову вилили відро з помиями*** (5, с. 340); г) невизначеність: *Голос був такий, **наче Анна плаче, проте очі залишалися сухими*** (5, с. 363); д) агресія: *Вони підвищували голоси, **нібито намагалися перекичати одне одного***, (5, с. 102); е) збентеженість: *Рута мала такий вигляд, **ніби не тямить, де перебуває і як тут опинилася*** (5, с. 151); є) зневага: *Григір повадився так, **наче їх із матір'ю не існувало*** (5, с. 33); ж) сум: *Тимофій відвів погляд, **ніби йому було боляче дивитися на неї*** (5, с. 321).

ЛСГ – позитивні емоції. Таких порівняльних структур у романі значно менше, і вони ідентифікують такі лексико-семантичні групи: а) упевненість: *З **наєязливим відчуттям, неначе неодмінно***

мусить когось там знайти (5, с. 57); «Гарного вечора», – таким тоном, **неначе щойно обіграла його в шахи**, побажала вона (5, с. 236); б) веселість: **В очах стрибали іскорки, так мовби вона поривалася розсміятися і щосили стримувалася** (5, с. 75); в) спокій: **Жінка заговорила до чоловіка ненапруженим голосом, нібито заспокоювала пацієнта перед уколом** (5, с. 125); г) ентузіазм і цікавість: **Думки пояснішали, наче хтось у голові ввімкнув світло** (5, с. 284); г') кохання: **Хлопець узяв її обличчя в руки так, наче думав поцілувати** (5, с. 393).

СП «жива природа» в досліджуваному масиві репрезентоване лексико-семантичною групою **зооназви**, що представлена такими тематичними підгрупами: а) назви плазунів: **Сухі, як у рептилії, очі** (5, с. 333); **Опуклі, наче в ящірки, очі** (5, с. 521); б) породи собак: **Блигнув закислими й сумними, мов у чихуахуа, очима** (5, с. 11); в) назви домашніх тварин: **Дихала неглибоко й часто, наче собака у спеку** (5, с. 17); **Інді по-котячому шкрябалась у двері** (5, с. 457); г) назви птахів: **Припини перепитувати. Як папуга, блін** (5, с. 47); **Так, наче в шибку влетіла ворона** (5, с. 425); г') назви комах: **Линула на звук, як метелик на світло** (5, с. 273); **В голові гуло, мов у потривоженому гнізді шершнів** (5, с. 353); д) назви риб: **Вирячені водянисто-сірі, як у окуня, очі** (5, с. 105); е) назви свійських тварин: **Я повівся, як ... козел** (5, с. 132); **Лара засопів, як бик** (5, с. 438); є) назви екзотичних тварин: **І Рута почувалася так само: начебто в її полі зору стоїть велетенська горила** (5, с. 148); ж) назви хижих тварин: **Сестри дивилися одна на одну настороженими поглядами – нібито дві лисиці, що потрапили в один капкан** (5, с. 168); **Вони це чують, наче гієни – кров** (5, с. 387); з) назви гризунів: **Рута скидалася на білого щурика** (5, с. 233); и) назви павукоподібних: **Лара перечепився, але швидко, по-павучому, вибрався з уламків** (5, с. 252); і) клас черви: **Усередині неспокійним черв'яком заворушилася підозра** (5, с. 333).

ЛСГ на позначення рослин представлена лише однією назвою **водорості**: **Фіолетові щупальці колихались у повітрі, ніби водорості** (5, с. 507).

Фактичний матеріал свідчить, що **СП «рукотворні об'єкти»** структурують такі лексико-семантичні групи.

ЛСГ – побутовизми, у якій виділяємо тематичні підгрупи: а) назви посуду: **Низький грудний голос різав повітря, неначе ножем** (5, с. 546); б) назви предметів користування: **Рута весь вечір просиділа, неначе на голках** (5, с. 75); **Серце працювало з переборами,**

наче поламаний насос (5, с. 448); в) назви іграшок: *Дзвінкі слова розлетілися більйардними кулями* (5, с. 333).

ЛСГ – вбрання: а) назви одягу та його частин: *За нею німечим шлейфом втяглася сіра тінь* (5, с. 136); б) назви головних уборів: *На під'їзді до Дубна дівчина мала такий вигляд, ніби напнула на голову випрану в пралці перуку* (5, с. 213).

ЛСГ – споруди: а) водні споруди: *У свідомості сліпучими іскрами замиготіли уривки спогадів, наче дамбу прорвало* (5, с. 18); б) предмети інтер'єру: *Григор стояв блідий, мов гіпсова статуя* (5, с. 127); в) елементи споруди: *З рота не вилітало жодного звуку, мовби стіни всмоктували в себе слова* (5, с. 33).

ЛСГ – транспортні засоби: а) космічні апарати: *Стовбури дерев обабіч шляху були товсті, мов розгінні ступені ракет Ілона Маска* (5, с. 288); б) плавзасоби: *Апарат для променевої терапії просів і похилився, неначе корабель, що ось-ось потоне* (5, с. 533).

ЛСГ – їжа: а) назви фруктів: *На Рутиному обличчі застигла така гримаса, ніби вона надкусила лимон* (5, с. 240); б) назви страв: *Кучма безладно переплетеного волосся гойдулася, мов желе* (5, с. 216); в) назви напоїв: *Скривилася, нібито бариста додав у каву порцію горілки* (5, с. 333); г) назви випічки: *Темрява розпухала, наче дріжджове тісто* (5, с. 398); ґ) назви частинок фруктів і овочів: *Чоловік процідив запитання підкреслено недбало й зверхньо, наче спльовував прилипле до губів лушпиння* (5, с. 143).

Не менш продуктивним у романі «Доки світло не згасне назавжди» є **СП «людина»**, яке структурують такі лексико-семантичні групи.

ЛСГ на позначення назв осіб: а) найменування за станом здоров'я (божевільний, навіжений, живий, паралізований, несповнений розуму тощо), наприклад: *Думки скакали, мов навіжені* (5, с. 129); *Рута завмерла, немов паралізована* (5, с. 506); б) найменування за віком: *Так, наче застрягла між дівчиною й жінкою* (5, с. 111); *Вона встояла, витримала удар – як доросла – і тепер готова до чого завгодно* (5, с. 120); в) найменування за соціальним статусом: *Загорнулася в простирадло, неначе римський патрицій* (5, с. 199); *Ми вешталися Європою, начеб якісь волоцюги* (5, с. 366); г) найменування за професією: *Із хрипом втягнула у себе повітря, наче пірнальник* (5, с. 253); *Завмерла, ніби сапер, що наступив на противіхотну міну* (5, с. 439); ґ) найменування за особливостями поведінки: *Рута, впізнавши чоловіка, зігнулася, мов підстрелена* (5, с. 318); *Дівчина перевела застигли, мов у трансі, очі* (5, с. 320).

Менш уживаною є **ЛСГ – соматизми**, яка репрезентована лише деякими лексемами, як *волосся, бакенбарди*: *Трава ворухилася,*

наче волосся (5, с. 445); **Смужки чорного диму, що, немов бакенбарди, звисали зі скронь** (5, с. 521).

СП «**шкідливі стани організму**» утворене такими компараторами.

ЛСГ – хвороби, до якої входять такі тематичні підгрупи:

а) вірусні захворювання: **Батьків голос хрипів, начеб він нещодавно одужав від грипу** (5, с. 176); **Хлопець застиг осторонь із розгублено-переляканим виразом на обличчі, ніби щойно дізнався, що Рута заразилася еболою** (5, с. 322); б) хронічні хвороби: **Голова та руки сестри тремтять, мов у людини, що страждає на хворобу Паркінсона** (5, с. 136); в) порівняльні конструкції, які репрезентують проблеми з кишківником: **Залежала бік і тепер почувалася так, ніби у стравохід забили дерев'яний кілок** (5, с. 170); г) серцеві хвороби: **Змарніле, невиспане обличчя було таким землистим, наче чоловіка ось-ось ухопить інфаркт** (5, с. 323); ґ) компаративні конструкції на позначення виснаження організму: **Дівчина почувалася так, ніби ось-ось знепритомніє** (5, с. 250).

ЛСГ – нещасні випадки, які завдають фізичної шкоди: **Обличчя палало, наче від опіку** (5, с. 174).

СП «**фізичне насилля та репресія**» представлено лише однією лексико-семантичною групою – насильницькі дії: **Рута здригнулася, неначе від удару батогом** (5, с. 99); **Рута почувалася так, наче життя вліпило їй оглушливого ляпаса** (5, с. 120); **Після чого нагнув голову так, ніби мав намір буцнути доньку лобом** (5, с. 174); **Незнайомка мала такий вигляд, наче лаштувалась учепитися Руті пальцями в горлянку** (5, с. 435); **Корчиться без жодної причини. Начебто хтось її душив, але довкола нікого не було** (5, с. 452).

СП «**міфічні назви**». Письменник послуговується такими номенами, як **дух, невідома сила, ельф, нечисть, богиня, привид**, наприклад: **Маєш такий вигляд, ніби з тебе всю ніч виганяли злих духів** (5, с. 20); **Раптово виникло відчуття, ніби якась невідома сила намагається зігнути її в неприродний спосіб** (5, с. 168); **Обличчя вузьке, нібито в ельфа** (5, с. 188); **Дівчина ще раз її оглянула – затамувавши подих і напружившись, наче боялася, що зі стін полізе якась нечисть** (5, с. 223); **Тимофій відповів, і голос звучав так, мовби він розмовляє із привидам** (5, с. 511).

Макс Кідрук часто використовує нереальні часові лінії у своїх романах, моделюючи цим іншу дійсність. Для позначення реального часу він використовує лексеми **кінець дня, ніч, хвилина**, які репрезентують СП «**час**»: **Було лише п'ять по десятий, одначе Рута почувалася**

лихою та вимотаною, неначе день добігав кінця (5, с. 63); *О пів на десяту, коли Рута спустилася до Лебединки, надворі стало темно, майже як уночі* (5, с. 130); *Кілька годин, не менше, хоча відчуття були такі, ніби минуло лише кілька хвилин* (5, с. 190).

Висновки й перспективи подальших досліджень. Аналіз порівняльних конструкцій у романі Макса Кідрука «Доки світло не згасне назавжди» ілюструє, що семантичні поля за значенням об'єкта порівняння представлені різноманітними лексико-семантичними групами. Найвиразніше в аналізованому творі за лексичним наповненням репрезентоване семантичне поле «нежива природа» (40 найменувань), у межах якого виокремлюємо такі ЛСГ: фізичні субстанції; явища природи та назви космічних об'єктів. Продуктивним є і СП «емоції» (39 компаративних одиниць), яке представлене двома ЛСГ – негативні та позитивні емоції. Третю позицію за обсягом займає СП «жива природа» (37 порівняльних структур), з такими ЛСГ: зооназви та рослини. До СП «рукотворні предмети» (25 компаративем) належать такі ЛСГ: побутовизми, вбрання, споруди, транспортні засоби, їжа. СП «людина» (21 порівняльна одиниця) охоплює такі ЛСГ: лексеми на позначення назв осіб та соматизми. СП «шкідливі стани організму» (20 порівнянь) репрезентоване такими ЛСГ: хвороби та нещасні випадки, які завдають фізичної шкоди. Менш численними є СП «фізичне насилля та репресія» (7 одиниць), «міфологічні назви» (6) та «час» (3).

Аналіз фактичного матеріалу дозволяє констатувати, що Макс Кідрук майстерно послуговується компаративними конструкціями зі сполучниками *ніби, наче, неначе*, надаючи перевагу саме цим маркерам порівняння. Використання розмаїтих об'єктів порівняння, часто контрастних до суб'єкта, дозволяє письменнику досягати високого рівня образності, експресивності й індивідуальності стилю.

Результати нашого дослідження можуть бути використані для глибшого розуміння мовомислення письменника, зокрема для аналізу взаємозв'язку між семантикою суб'єкта й об'єкта порівняння. Компаративеми як важливий функційно-стилістичний засіб у художньому мовленні Макса Кідрука в перспективі потребують окремого ґрунтовного дослідження.

Література

1. Бондаренко К. О., Вакуленко Г. М. Роль порівняльних конструкцій у творенні емоцій персонажу в ідіостилі Макса Кідрука. Арватівські читання-2024: зб. матеріалів всеукр. наук. конфер., 17 травня 2024 року / упоряд. А. І. Бондаренко, Н. М. Голуб, Н. М. Пасік. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. С. 11–14.

2. Вакуленко Г. М., Клипа Н. І. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис. Пунктуація. Модульний курс: навч. посіб. Частина II. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 149 с.
3. Жекецька Г. Жанрова та стилістична специфіка творчості Максима Кідрюка. Університет ім. Адама Міцкевича в Познані, Познань-Польща. *SUP* 11 (1), 2023. С. 109–119.
4. Заскалета В. П. Типологія семантичних полів порівняння за значенням об'єкта (на матеріалі роману-колажу Д. Кешелі «Родаки»). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2018. Т. 21, № 1. С. 131–141.
5. Кідрук М. Доки світло не згасне назавжди. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2022. 560 с.
6. Лілік О. О. Модифікації жанру трилера у творчості Максима Кідрюка: матеріали і рекомендації до вивчення студентам-філологам. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа*: зб. наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 22–23 вересня 2016 р.). Бердянськ: БДПУ, 2016. С. 97–99.
7. Мацько Л. І. Порівняння. Українська мова: енциклопедія / ред.кол.: В. М. Русаківський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблук (заст.голови) та ін. 3-є вид., зі змінами і доп. Київ: вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2007. С. 528–529.
8. Павленко Є. І. Порівняння як граматична і стилістична категорія. *Мовознавство*. 1970. № 3. С. 78–85.
9. Пасік Н. М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2003. 207 с.
10. Прокопчук Л. В. Категорія порівняння та її вираження в структурі простого речення: автореф. дис... канд. філол. наук: 10. 02.01; НАН України; Ін-т укр. мови. Київ, 2000. 18 с.
11. Рошко С. М. Граматичні засоби вираження порівняльних конструкцій. Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті. Матеріали І-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 19–20 листопада 2016 року, [редактори-упорядники: І. Зимомря, В. Ільницький]. Ченстохове-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2015. С. 52-54.
12. Шаповалова Н. П. Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові [Текст]: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01; Дніпропетровський держ. ун-т. Д., 1998. 16 с.

References

1. Bondarenko, K. O., & Vakulenko, G. M (2024, May 17). *Rol porivnialnykh konstrukttsii u tvorenni emotsii personazhu v idiostryli Maksa Kidruka* [The Role of Comparative Constructions in Creating Character's Emotion in Max Kidruk's idiostyle]. *Proceedings from Arvativski chytannia – 2024: Vseukrainska naukova konferentsiia – Arvat Readings – 2024: All-Ukrainian Scientific Conference* (pp. 11-14), Nizhyn: NDU im. M. Gogolia Publ. [in Ukrainian].
2. Vakulenko, G. M., & Klypa, N. I. (2024). *Suchasna ukrainska literaturna mova. Syntaksys. Punktatsiia. Modulnyi kurs: Navchalnyi posibnyk. Chastyna II*

[Modern Ukrainian Literary Language. Syntax. Punctuation. Modular Course: Textbook. Part II]. Nizhyn [in Ukrainian].

3. Rzeckiecka, G. *Zhanrova ta stylistychna spetsyfika tvorchości Maksa Kidruka* [Genre and Stylistic Specifics of Max Kidruk's Works]. *SUP*, 11(1), 109-119. Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland [in Ukrainian].

4. Zaskaleta, V.P. (2018). *Typolohiia semantychnykh poliv porivniannia za znachenniam obiekta (na materialy romanu-kolazhu D. Kesheli «Rodaky»)* [Typology of Semantic Fields of Comparison by Object Meaning (Based on D. Keshelya's Collage Novel *Rodaky*)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Herald of Kyiv National Linguistic University. Series: Philology*, 21(1), 131-141 [in Ukrainian].

5. Kidruk, M. (2022). *Doky svitlo ne zhasne nazavzhdy* [Until the Light Goes Out Forever]. Kharkiv [in Ukrainian].

6. Lilik, O.O. (2016). *Modyfikatsii zhanru trylera u tvorchości Maksa Kidruka: Materialy i rekomendatsii dlia vyvchennia studentam-filoloham* [Modifications of the Thriller Genre in Max Kidruk's Works: Materials and Recommendations for Philology Students]. Proceedings from *Milyon istorii: Poetyka prykhod u literaturu ta media. Zbirnyk naukovykh materialiv konferentsii – Million Stories: The Poetics of Adventures in Literature and Media. Materials of Scientific Conference* (Berdiansk, 22-23 September 2016) (pp. 97-99). Berdiansk: BDPU Publ. [in Ukrainian].

7. Matsko, L.I. (2007). *Porivniannia* [Comparison]. In: V.M. Rusakivskiy, O.O. Taranenko (Co-Chairs), M.P. Ziablok (Deputy Chair), et al. (Eds.), *Ukrainska mova: Entsyklopediia* [Ukrainian Language: Encyclopedia] (3rd ed., revised and supplemented, pp. 528-529). Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana Publ. [in Ukrainian].

8. Pavlenko, Ye.I. *Porivniannia yak hramatychna i stylistychna katehoriia* [Comparison as a Grammatical and Stylistic Category]. *Movoznavstvo – Linguistics*, №3, pp. 78-85 [in Ukrainian].

9. Pasik, N.M. (2003). *Linhvistychnyi analiz khudozhnogo tekstu: Navchalnyi posibnyk* [Linguistic Analysis of Literary Text: Textbook]. Nizhyn [in Ukrainian].

10. Prokopchuk, L.V. (2000). *Katehoriia porivniannia ta yii vyrazhennia v strukturi prostoho rechnia: Avtoreferat dysertatsii kandidata filolohichnykh nauk* [Category of Comparison and Its Expression in the Structure of a Simple Sentence: Extended Abstract of Candidate's Thesis]. Institute of Ukrainian Language, National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

11. Roshko, S.M. (2015). *Hramatychni zasoby vyrazhennia porivniialnykh konstruksii* [Grammatical Means of Comparative Constructions Expressions]. *Suchasni tendentsii rozvytku osvity i nauky v interdysyplinarnomu konteksti – Modern Tendencies in the Development of Education and Science in the Interdisciplinary Context*. Materials of the conference. I. Zymomria & V. Ilnytskyi (Eds.). (pp. 52-54). Częstochowa–Uzhhorod–Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

12. Shapovalova, N.P. (1998). *Funktsionalno-semantychnyi status porivniialnykh konstruksii u suchasni ukrainskii movi* [Functional-Semantic Status

of Comparative Constructions in Modern Ukrainian]. Extended abstract of candidate's thesis. Dnipro State University. Dnipro [in Ukrainian].

Vakulenko H. M.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at Ukrainian Language, Literature, Culturology and Journalism Department of Nizhyn Mykola Gogol State University
orcid.org/0000-0003-2957-5492
galinavakulenko00@gmail.com

Bondarenko K. O.

Master Student at the Faculty of Philology, History and Political and Legal Sciences of Nizhyn Mykola Gogol State University
kattybondarenko01@gmail.com

Semantic Types of Comparative Constructions by Object Meaning in Max Kidruk's Novel «Until the Light Goes Out Forever»

The paper is the first to use the material from Max Kidruk's novel «Until the Light Goes Out Forever» to identify and characterize semantic types of comparatives by the meaning of the object of comparison; describe lexical-semantic groups of these fields. It is found that the most productive are the lexemes of the semantic fields «inanimate nature», «emotion» and «animate nature». It is noted that comparative constructions are an important component of the writer's idiosyncrasy.

Key words: comparison, comparative construction, comparative, object of comparison, semantic field, lexical-semantic group, idiolect.